

ΑΡΧΑΙΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ ΛΗΣΤΑΙ

Ο ΛΑΜΑΧΟΣ ΚΑΙ Η ΣΥΜΜΟΡΙΑ ΤΟΥ

Μία περιεργή ιστορία πεύ μας τη διηγείται ο Λουκιανός. Ο φιλόσοφος Ίππαρχος και η φιλόσοφος γυναίκα του Χρυσίλλα. Μία νυχτερινή επίσκεψή τους. Ο τραπέζιτης της Βενετίας και το χέρι του ληστήρα. Μία τρομερή σκηνή. Η αστεία του Λαμάχου. Άλλα κατερθώματα της συμμορίας. Η άπαυση της άρχισης Τιμόκλειας. ΄Όπου ε έρωσ καταστρέφει μια συμμορία. Το τέχνασμα του Τηλοπόλεμου κ.τ.λ. κ.τ.λ.

Λουκιανός διηγείται, με το γουστό χαριτωμένο του τόπου, την περιεργή ιστορία μιας άρχισης ληστρικής συμμορίας, η οποία έδρασε στην εποχή που η Έλλάς είχε περιπέσιες στην έξοσι των Ρωμαίων. Λεπτομέρειες μ' αυτή προσθέτει και ο Λατίνος συγγραφέας Απολλώνιος. Ίδου τώρα η ιστορία :

Κοντά στα παλαιά σύνορα του Βασιλείου της ΄Υατίας υπήρχε το αγρόκτημα ενός πλουσιωτάτου άνδρου της εποχής εκείνης, ονομαζομένου Ίπαρχου. Ο Ίπαρχος ήταν τρομερά φιλόσοφος, αντίθετος προς τη γυναίκα του Χρυσίλλα, που αγαπούσε την ποικιλία, τη φιλαρμονία, τη σατυρή... Η Χρυσίλλα αγαπούσε άκωχη και τους ύφαιους διαβάτες, τους άποισις φιλοξενούσε στο σπίτι, όταν ε άπρεσε της άποισίσε στα χτήματα του. Η σπιτή της ύφαιστη Λευκάλη είχε επίσης φερθεί ιδιοσυγκρασία και βοηθούσε πρόθυμη την γυναίκα της στις άσθηματιές της ύφαισής...

Έξωθεν, μια νύχτα, ενώ γυρο έπιερταίος σκοτάδι και βαθιά άσπλη, η συμμορία του φοβερού ληστήραου Λαμάχου (η μάλλον ένα άπόσπασμα της συμμορίας), περιόνη την έσπλη του Ίπαρχου, άνοιγει μια τρύπα στον βορεινό τοίχο κ' άπ' αυτή, ε ένας μετά τον άλλο, μπαίνουν μέσα δέκα λησται με το σπαθί γυμνά στο χέρι...

Ο Ίπαρχος πετίεται από το κορβάτι του έντρομος, αλλά δέν προστάνει ούτε να φωνάξη και βοήσεται δεμένος. Οι λησται δένουν επίσης τη Χρυσίλλα, τη Λευκάλη και τους δούλους που κοιούταν στα ύφαια της έσπλης. Άντρες και γυναίκες κλαίνε, κοιούοντας ό τι ήθε ε τελευταία τους ώρα, άλλ' οι λησται τους καθιστάζουν. Νά μη φοβόταν κανείς τίποτα, μόνο τα πράγματα θα πάρον. Κιά ε φιλόσοφος της ΄Υατίας παρακούσθαι με απαρηγό νηχίς το άδειαμα του σπιτιού του. Οι λησται άνοιγουν τα σκώτατα, τα καθότια, παίρνουν χρήματα, ρούχα, σκευή, τα φωτόνουνε στ' άνοια και στα γαϊδούρια του Ίπαρχου και φεύγουν, ηγαίνοντας πάλι στα βουνά τους, στα λημέρια τους...

Κατά το μεσημέρι οι λησται έφτασαν στη στάνη ενός φίλου τους (γιατί έπληχαν και την εποχή εκείνη ληστοτρόφοι στην Έλλάδα, όπως και σήμερα, όπως θα έπληχουν πάντα). Οι βοσκόι άγκάλιασαν τους λησται, τους έφίλησαν, τους έψησαν δύο άδνα και τους έκτεσαν άρθνο κρασί. Το αγαλοπύ άχισε με φοβερή δρεξί... Σε λίγο κατέφθισαν κ' άλλοι λησται. Αυτοί άποτελούσαν το δεύτερο μέρος της συμμορίας του Λαμάχου, κ' έφεραν βίος δολόγη, κορημένα γυναικεία και άνδρικά, πλούσια υφάσματα, χρυσό και άργυρο από την έκαρτεία τους. Είχαν γυρίσει τη Βοιωτία και την είχαν ληστήσει. Ο άρχισός της πρώτης συμμορίας φουάει τότε τους δεύτερους :

— Και που είνε ο άρχισός μας ο Λάμαχος ; Τότε οι νεοφερμένοι αναγκάζονται να διηγούν τη ληστρική περιπέτεια του άρχισού τους : Στάς Θήβας κατοκούσε ο πλούσιος τραπέζιτης Χριστόφορος, τον άποισις είχε βάλει στο μάτι η συμμορία. Έπληχαν λοιπόν στο σπίτι του τη νύχτα, αλλά, για να μη σπάσουν με κρότο την πόρτα, ο Λάμαχος έφωσε το χέρι του μέσα από μια τρύπα για να βγάλει το σκώτη. Άλλ' ο τραπέζιτης, που παρούμνε από μέσα τις κινήσεις των ληστών, μ' ένα μεγάλο καρφι κατόρθωσε να καρφίσει στο ξύλο της πόρτας το χέρι του Λαμάχου ! Ο άρχισήτης λαχτάροσε από τον πόνο, καλόντας τους αντροφόρους του σε βοήθεια. Ο Χριστόφορος όμως άνέβηρη γρήγορα - γρήγορα στη στέγη του σπιτιού του κ' άχισε να φωνάξη να τρέξουν οι γείτονες. Οι λησται, φοβήθητες μήν περιουκώθουν, άπέκωσαν με σπαθί το χέρι του Λαμάχου, έλησαν έτσι κουλό τον άρχισό τους και πτόβαν στα πόδια...

Άλλ' ο Λάμαχος ήταν σε άλλα κατάνια. Τον εσούβλιζαν οι πόνοι και η άμορφασία του ήταν άσυγκράτητη. Οι λησται αναγκάζονται να σταματούν ήθε τόσο για να τον περι-

ποιούνται, κ' αυτό τους έβαζε όλους σε κίνδυνο. Τον άκοιούθησαν τέλος χάμο και συνεχέκοντο κ' να ζώνουν. Άπετάσαν τότε να τον σκοτώσουν, για να σωθούν αυτοί και για να τον βγάλουν από τα φοβερά βάσανα.

Κανείς όμως δέν τοκούσε να ζώνη ένα τέτοιο σκώλο έργο. Τότε ο Λάμαχος έπλησε το ξύφος με το άριστέρο του χέρι, το φίλησε, και με μια όρημητική κίνηση το έπιηξε στο στήθος του.

Οι λησται έθαυρο το γενναίο άρχισό τους κ' έφταναν για να πάνε να συναντήσουν το άλλο τμήμα της συμμορίας τους.

Φυσώτερα όμως ήσαν τα τοκώματα που έπιερταίος η συμμορία δολόγη μαζί. Ένα από τα πιο τοκώρα κατόρθωματα της άρχισης αυτής συμμορίας ήταν και η άπαγωγή μιας όφαις κόρης από το πακό της σπιτι, στας Θήβας.

Η κόρη αυτή ονομάζετο Τιμόκλεια και ήταν κόρη του Χαριμόου, πλουσιωτάτου κτηματία των Θηβών, άραβωνασμένη μ' ένα άγον-τέπυλο του τόπου. Οι λησται έπληχαν νύχτα, κρυφά, στας Θήβας, και κρύφτηκαν στο σπίτι ενός φίλου των ληστοτρόφοι. Την άλλη μέρα έπρόκειτο να γίνου οι γάμοι της Τιμόκλειας. Λοιπόν, την ώρα που η νύφη, στολισμένη με τα πέλα της, οδηγείτο από τις φίλενάδες της στο ναό του ΄Υμνεάου (σύμφωνα με τ' άρχαία έθιμα), οι λησται ώρησαν στο δρόμο, άρπαξαν την κόρη και την άτηγαγαν στα λημέρια τους, με την έλλάδα να πάρον από τον πατέρα της πλούσια λήτρα.

Έλάνο στα βουνά έβρινε η Τιμόκλεια κάμωσες πέρες. Μια νύχτα όμως σελινοφώσπη — που οι λησται είχαν χαλαρώσει την επαρητήρησή τους — η αμυάλτοσε κατόρθωσε να φτάση ως το μέρος που οι λησται είχαν δέσει τα κολλάκια τους, πηδάει έλάνο σ' ένα και φεύγει...

Άλλ' οι λησται δέν άργησαν να καταλάβουν τη φυγή της κόρης. Καβαλίαν κ' αυτοί στ' άλλα ζώα τους και όρουν σε κατόδιε της Τιμόκλειας, την όποια κατέφθισαν, συνέλαβαν και έκαίνεσαν στα λημέρια τους... Έκει, άφού την έδειραν, την έδεσαν γεροπόδα και την έρωσαν στο βέλος της σπληής τους !

Στο μεταξύ ο Τηλοπόλεμος (δηλ. ο άραβωναστικός της κόρης), δέν έβρινε άλογος. Ένεργούσε δραστηρίως να έλευθερώση τη μηστή του και να τιμωρήση τους λησται... Η στρατιωτικέ άρχές έπληχαν σε κίνηση, άποσπάσματα έφραγαν παντού, σε όλα τα δάση και τα βουνά της Βοιωτίας, αλλά χωρίς να κατόρθουν τίποτε. Και έσως δέν θα κατόρθωναν ποτέ να φέρουν άποτέλεσμα, άν ο άραβωναστικός της Τιμόκλειας δέν τους βοηθούσε μ' ένα τοκώρο τέχνασμα του :

Μια μέρα, ενώ οι λησται συλλογίζονταν ό τι τάξιος τους είχαν άραπει άρασιθη από διάφορα άτυχήματα κ' έσκέπτοντο ότι ήταν άνάγκη να ένοσθη η συμμορία τους...

Με νέους αντροφόρους, παρουσιάζετα κ' αυτοίς ένας νέος και δηλόνης ότι έχει έπιθια μ' άκοιούθητη τη συμμορία του. Ο νέος αυτός έφραγε διάφορα όμοια στους λησται, μαχαίρια, πέδλια κλπ. και έλεπε ότι ονομάζετα Λίμος.

Οι λησται της Βοιωτίας, μόλις άκουσαν τ' όνομα του, έζάρηκαν πολύ, γιατί με το όνομα Λίμος υπήρχε ένας ληστής φοβερός που είχε τρομακικήσει όλη τη Μακεδονία. Κι' εκείνοι ένομισαν ότι ήταν ο ίδιος. Ο Τηλοπόλεμος (γιατί ο άναγκωστικός μιας θα ένόσθωναν ότι αυτός ήταν ο νέος), τους άμισε στην άπάτη αυτή και μάλλον τους διηγήθηκε ότι η συμμορία του, κληρημένη από τα Ρωμαία στρατεύματα, κατεστάρη και μόνος αυτός κατόρθωσε να σπηφί φεύγοντας. Ζητούσε λοιπόν τώρα να σπηφί μαζί τους, έστω και ως άποισις σύντροφος...

Οι λησται τον έδέχτηκαν μ' ένθουσιασμό, έψησαν άρνια και στρώσανε τραπέζι ποτμήν του δίδην Λίμου, του ένδόξου συνάδελφου τους...

Έλάνο στο γλέντι και στο κρασί, ο Τηλοπόλεμος, (βοηθόμενος από την άραβωναστική του), έρωξε άρνια στον κρατήρα, οι λησται έναρκώθηκαν κ' άποκοιούθησαν... Έτσι πεσμένοι, ήσαν άνικανοι ν' αντίδάζουν άντίστωμα...

Ο Τηλοπόλεμος έφραγε και σε λίγο έγρισε μ' ένα ισχυρό στρατιωτικό άπόσπασμα. Οι λησται πάστηκαν, με δέκα εύκολία οι ψαράδες πάνουν τα φλοιομένα ψάρια... Οι Ρωμαίοι τους έδεσαν και τους έφεραν στας Θήβας, όπου — μετά πρό-

Χρυσίλλα

ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΑ

Ο ΘΑΝΑΤΟΣ

Ἡ ἐτοιμασία γιὰ τὸ ταξεῖδι τοῦ ἄλλου κόσμου. Ἐὰν νὰ εἶχε τοῦ νεκροῦ. Ἐὰν περὶ τὴν Κέρβερο. Ἡ «ἐκθεσις» τοῦ νεκροῦ. Ἡ κηδεία. Ἡ μωρολογία. Ἐὰν ἐπιτάφια ἀντικείμενα. Ἐὰν νεκρικά παιχνίδια. Ἡ ἱστορία τοῦ Κορινθιακοῦ ρυθμοῦ. Ἐὰν μνημεῖα. Ἐπιτάφια εἰκόνες. Ἡ νεκρική θυσία. Ἐὰν πένθος. Ἡ λέξις «κηδεῖα». Καὶ ἕλιξη ἐτυμολογία. Οἱ ἄταφοι νεκροί. Πῶς ἐπιμορῶντο οἱ προδότες κ.τ.λ. κ.τ.λ.

ΟΤΑΝ πῆθαι κανένας στὴν ἀρχαία ἐποχὴ, οἱ ποὶ στενοὶ συγγενεῖς τοῦ τὸν ἔλαιον, τοῦ φοροῦσαν λευκὴ γλαυκὰ καὶ τὸν τοποθετοῦσαν, χωρὶς νὰ τὸν σκεπάζουν, στὸ μέσον τοῦ δοματίου, ὅπου πῆγαν οἱ φίλοι καὶ τὸν ἔλαιον καὶ τὸν ἀποκαρτελοῦσαν.

Ὅταν τοῦ φοροῦσαν τὴ γλαυκὰ, ἢ ὅποια δὲν ἦταν τίποτε ἄλλο παρὰ τὸ σημερινὸ σάβανο, τὸν στεφανῶνταν μὲ λουλούδια καὶ κορδέλλες καὶ πρὸ παντός μ' ἀγροσύνηνα.

Γύρω στὸν νεκρὸ καθόντουσαν, ὅπως καὶ σήμερα, καὶ τὸν ἔλαιον οἱ δικοὶ του.

Ξένες γυναῖκες, κατὸ τὸν 60 ἔτων, δὲν ἐπιτρέπετο νὰ καθίσουν καὶ νὰ τὸν κλάψουν.

Στὸ στόμα τοῦ νεκροῦ ἔβαζαν, καθὼς εἶνε γνωστὸν, ἕνα ὄβολο, γιὰ τὰ ποσῆμια τοῦ Χάρου. Καὶ σήμερα ἀκόμη, σὲ πολλὰ μέρη τῆς Μακεδονίας, βάζουν στὸ στόμα τὸν νεκρῶν ἕνα μικρὸ νόμισμα ἢ ἕνα σταυρὸ ἀπὸ κηρί.

Διὰ τὸν νεκρὸ οἱ ἀρχαῖοι ἔβαζαν χρυσὰ ζυμωμένα μὲ μέλι ἢ καὶ ἄλλα πρόχειρα γλυκίσματα, τὰ ὅποια ὁ νεκρὸς θάκανε δώρο στὸν τρομερὸ φύλακα τοῦ Ἄδου, τὸν Κέρβερο. Ἐτοῖο ὁ Κέρβερος θὰ τὸν ἄινε νὰ περάσῃ τις πύλες τοῦ Ἄδου καὶ δὲν θὰ ἔμενε, σὰν κολασμένος, ἀπέξω.

Τὴ δευτέρῃ ἡμέρᾳ τοῦ θανάτου γίνονταν ἡ «ἐκθεσις» τοῦ νεκροῦ. Τὸν ἔβαζαν δηλαδὴ ἐπάνω σ' ἕνα κρεβάτι καὶ τὸν ἔβαζαν στὸ προαῖο τοῦ σπιτιοῦ, μὲ τὰ πόδια του γυρισμένα πρὸς τὴν ἐξώθυρα.

Κοντὰ στὸ νεκρὸ κρεβάτι ἔβαζαν μὴ ἐλίχθη (ζωγραφισμένον κεράμιον ἄγγειο) καὶ ἕνα σταμνὶ γεμίστο νερό. Τὸ σταμνὶ αὐτὸ τὸ ἔλαιον ἐφορῶντο καὶ μὲ τὸ νερὸ τοῦ ράντιζαν ἐκείνους ποὺ εἶχαν φιλήσει τὸ νεκρὸ καὶ ἔφευγαν.

Τὸ νερὸ αὐτὸ δὲν τὸ παίρναν ἀπὸ τὴν πηγάδι ἢ τὴ βρύση τοῦ σπιτιοῦ τοῦ πεθαμένου, γιὰ αὐτὰ ἐθεωροῦντο ἀκάθαρτα, ἀλλὰ ἀπὸ ἄλλη βρύση ἢ πηγάδι.

Σὰν ἔπαυσε νὰ βασιλεύῃ ὁ ἥλιος τῆς δευτέρας αὐτῆς ἡμέρας γίνονταν ἡ ἐκφορά τοῦ νεκροῦ. Τὴν κηδεῖα ἀκολουθοῦσαν μοιρολογιστοὶ καὶ ψάλτες μὲ ἀυλοῦς, ἐκτός ἀπ' αὐτοὺς συγγενεῖς καὶ τοὺς φίλους.

Στοὺς ἀρχαίους χρόνους, καθὼς γράφει καὶ ὁ Ὀμηρος, οἱ νεκροὶ ἐκάνοντο. Κατόπιν ὅμως ἐπεκράτησε ἡ συνήθεια νὰ τοὺς ἐνταφιάζουν. Στὴν Ἀθήνα γνωστὸ νεκροταφεῖο ἦταν ὁ Κεραμεικὸς, ὀνομαζόμενος ἔτσι γιὰ τὸ ἐκεῖ κοντὰ βρισκόταν ἡ συνοικία τὸν «κεραμεικόν», τὸν κεραμεικῶν.

Στὴ Σπάρτῃ ἔβαζαν τοὺς νεκροὺς σ' ἕνα χῶρο κοντὰ στὸ δημοτικὸ δρόμο.

Πολλοὺς ὅμως τοὺς ἔβαζαν στὰ χτήματά τους ἢ στὰ ἰδιόκτητα χωρία τους, γιὰ τὴν τιμολογία ἔπαιζαν καὶ στὴν εὐτυχισμένη ἐκείνη ἐποχῇ.

Μέσα στὸν τάφο ἔβαζαν διάφορα μικρὰ ἀντικείμενα, κ.τ.λ. κηδεῖα κ.τ.λ., πολλὰς φορὲς δὲ καὶ ὄπλα, γιὰ τὸ ἐπιπέταν ὅτι ἴσως τὰ χρειαστῇ ὁ νεκρὸς στὸν ἐκείνῳ κόσμῳ.

Πολλὰς φορὲς δὲ στοὺς τάφους τὸν μικρῶν παιδιῶν.

Ζεῖση δίκη — τοὺς ἔβαζαν ζωντανούς! Καὶ ἡ Ἀττικοβοιωτία ἐλευθερώθηκε ἀπὸ τὴν φοβερὴν αὐτὴ ληστοσυμμορία ποὺ τὴν εἶχε χρόνια ὀλόκληρα τυραννήσει. Ὁ Τληπόλεμος καὶ ἡ Τιμόκλεια ἔγιναν δεκτοὶ πανηγυρικῶς στὰς Θήβας καὶ οἱ γάμοι τοὺς γιορτάστηκαν ἀπ' ὅλη τὴν πολιτεία. Στὸ ναὸ τοῦ Ὑμενίου μάλιστα κατετέθη λίθος μ' ἐπιγραφὴ ἀναμνηστικὴ τοῦ γεγονότος.

ΙΣΤΟΡΙΟΔΙΦΗΣ

καὶ τὸν χορηγοῦσαν ἔβαζαν καὶ μικρὰ παιχνίδια. Τὰ παιχνίδια αὐτὰ ἢ τὰ ἔβαζαν μαζὺ μὲ τοὺς νεκρούς, ἢ τὰ ἔβαζαν σ' ἕνα καλάθι ἐπάνω ἀπὸ τὸ μνημα τους. Τὸ καλάθι αὐτὸ τὸ σκεπάζαν μὲ μὴ πλάκα.

Ἐνα τέτοιο καλάθι ἔγινε αἰτία νὰ εἰσαχθῇ στὴν τέχνη ὁ νέος ρυθμὸς τὸν μωρολόγων, ποὺ ὀνομάστηκε Κορινθιακὸς ρυθμὸς.

Εἶχε πῆθαι δηλαδὴ μὴ μικρὴ κέρη στὴν Κόρινθο καὶ οἱ συγγενεῖς τῆς ἔβαζαν πάνω ἀπὸ τὸν τάφο τῆς τὸ σχετικὸ κάνιστρο μὲ τὰ παιχνίδια τῆς. Τὸ κάνιστρο αὐτὸ τὸ σκεπάζαν μὲ διάφορα χόρτα. Μεταξὺ αὐτῶν ἦταν καὶ ἕνα «γαϊδουράγκαθο», τὸ ὅποιο φύτρωνε μὲ τὸν καιρὸ καὶ ἄλλωστε τὰ κλάδια του ἔξω ἀπὸ τὸ κάνιστρο ἐμορφα-ἐμορφα. Τὸ συμπλέγμα ἦταν ὑπέροχο. Τόσο ὑπέροχο καὶ τόσο κομρὸ καὶ ὄμοιο, ὅστε προσεῖλκεσε τὴν προσοχὴ κάποιου καλλιτέχνη. Ὁ καλλιτέχνης αὐτὸς ἐνεπνεύθη ἀμέσως ἕνα νέον ρυθμὸ κλονόρανο, καὶ ἔτσι προήλθε ὁ Κορινθιακὸς ρυθμὸς. Ἄν κιντᾶτε καὶ σήμερα τὰ μνημόνευμα αὐτὰ, θὰ ἴδῃτε ὅτι παριστάνουν πράγματι ἕνα κάνιστρο, ἀπ' τὸ ὅποιο προβάλλουν τὰ φύλλα ἐνὸς ἀγκαθίου.

Ἐπάνω στοὺς τάφους τὸν οἱ ἀρχαῖοι, ὅπως καὶ οἱ σύγχρονοι, ἀνήγειραν μνημεῖα μὲ ἀνάγλυφες παραστάσεις καὶ ἀγάλματα. Ἐπίσης ἐζωγραφοῦσαν σὲ ὀρθρὲς μαρμαρίνες πλάκες τοὺς νεκρούς.

Φαίνεται δὲ ὅτι οἱ ἀρχαῖοι εἶχαν βῆσιν τὸ μυστικὸ νὰ μὴν ξεβάθουν τὰ χωμάτα, γιὰ τὸ στᾶς Παγασαῖς τοῦ Βόλου βρεθῆκανε τέτοιες πλάκες μὲ ζωγραφίαι νεκρῶν, τόσο φρέσκες καὶ τόσο ζωντανὰ διατηρημένες διὰ μέσον τῶν αἰώνων, ποὺ θὰ νόμιζε κανεὶς ὅτι ζωγραφίστηκαν μόλις χθές.

Τὶς ζωγραφίαι αὐτῆς τις ἀνέγραψαν ὁ Ζηλιεῶν καὶ ὁ κ. Στέφανος Σενόπουλος.

Τὴν τρίτῃ ἡμέρᾳ τοῦ θανάτου γίνονταν θυσία πρὸς τὴν νεκροῦ, λεγομένη ἐτὰ τρίτα, τὸ «τριήμερον» δηλαδὴ μνημόσυνο ποὺ κάνομε ἐμεῖς σήμερα.

Δευτέρᾳ τέτοιᾳ θυσία γίνονταν πάνω στις ἐννῆθα ἡμέρας καὶ λεγόταν ἐτὰ ἕννατας. Τὰ δικὰ μας δηλαδὴ «ἐννῆθαμέρας».

Καθὼς γράφει ὁ Πλάτων στὸν «Φαίδωνα», οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες, ὅταν εἶχαν πένθος, δὲν μαυροφοροῦσαν. Οἱ συγγενεῖς καὶ φίλοι τοῦ νεκροῦ ἔκοβαν μόνον τὰ μαλλιά τους, ἐνὸ ἀντιθέτως σήμερα ἀρίνημε μαλλιά καὶ γένεια πρὸς ἐνδείξιν πένθους.

Τὸ πένθος, τὸ ὅποιο ἦταν ὑποχρεωτικὸ, βαστοῦσε τριάντα μέρες, στὸ τέλος τῶν ὁποίων γίνονταν πάλι μὴ θυσία ὑπὲρ τοῦ νεκροῦ. Ἡ θυσία αὐτὴ τοῦ τριανταήμερου, ὅπως τὸ δικὸ μας τὸ «σαράντημα», λεγόνοισαν «τριακάδες».

Ἡ λέξις «κηδεῖα» ἢ «κηδεύσεις», ὅπως τὴ λέγαν οἱ ἀρχαῖοι, παράγεται ἀπὸ τὸ ρῆμα «κηδεύωμαι», ἀπὸ τὸ ὅποιο παρήχθη καὶ τὸ «κηδεύω».

Πρῶτον τὴν λέξιν «κηδεύω» μεταχειρίζεται ὁ Ὀμηρος. Ὁ νεώτεροι γλωσσολόγοι τὸ «κηδεύωμαι» τὸ παράγουν ἀπὸ τὸ Σανσκριτικὸ «khad», τὸ ὅποιο σημαίνει κυρίως φροντίς, ἐπιμέλεια γιὰ κάτι τι. Πολλὴ καλὰ δὲ τὸ προσαρμόσαν οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες, γιὰ τὸ γύρω στὸ νεκρὸ καταβάλλεται κάθε δυνατὴ ἀπὸ τοὺς οἰκείους καὶ τοὺς φίλους του φροντίς γιὰ τὴν ἐκφορά του, τὴν ταφὴν του, τὰ μνημόσύνά του.

Ἀτιμωτικὸ ἐθεοορεῖτο στοὺς ἀρχαίους νὰ μείνῃ ὁ νεκρὸς ἄταφος. Ἡ ψυχὴ του δὲν εὐρίσκει ποτὲ ἡσυχία καὶ βασανίζοταν στὸν ἀπάνω κόσμῳ.

Ἄταφοι ἔμεναν οἱ πατροκτόνοι καὶ οἱ προδότες τῆς πατρίδος, τῆς ταφῆς τὸν ἀπαγορευομένην αὐστηρῶς.

